

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ З БІОЛОГІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Ващенко Лідія Семенівна

к.п.н., старш. наук. співробітник, відділ
моніторингу та оцінювання якості загальної
середньої освіти, Інститут педагогіки
НАПН України

Анотація. У статті розглянуто питання використання самостійної роботи учнів закладів загальної середньої освіти для формування та розвитку навчальних умінь з біології. Однією з форм контролю самостійної роботи учнів з біології є тестові завдання. Педагогічна практика дає підстави зробити висновок про те, що такими тестами можуть бути тестові завдання, що мають альтернативні відповіді. В статті наводяться приклади таких завдань.

Ключові слова: самостійна робота учнів, тестові завдання, розвиток умінь, навичок.

В контексті модернізації української освіти, метою якої є розвиток природних здібностей, інтересів, учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, зростає роль самостійної роботи учнів закладів загальної середньої освіти.

Енциклопедія освіти [1. с. 803] визначає самостійну роботу як діяльність індивіда, що здійснюється ним своїми власними силами без сторонньої участі. У навчанні самостійна робота є спеціальною формою навчальної діяльності, що виконується на класних, позакласних заняттях чи вдома під безпосереднім чи опосередкованим керівництвом вчителя, який передбачає конкретну мету, завдання, способи і методи її організації. За дидактичною метою самостійна робота може бути:

а) підготовчою, спрямованою на актуалізацію набутих знань;

б) усвідомлюючою, яка забезпечує формування уявлень, відтворення понять, узагальнених уявлень;

в) тренувальною, що сприяє закріпленню навчального матеріалу, оволодінню способами діяльності;

г) узагальнююче – повторювальною, контролюючою.

Самостійній роботі школярів належить важлива роль у формуванні та розвитку навчальних умінь з природничих дисциплін, зокрема біології. В шкільній практиці навчання біології самостійна робота представлена різноманітними видами робіт: робота з книгою; виконання різних видів завдань, схем, таблиць, діаграм; самостійне розроблення завдань; виконання лабораторних і практичних робіт; проведення спостереження природи; дослідницька діяльність; виконання домашнього завдання або домашньої самостійної роботи; розробка проектів тощо. Відтак доцільність її використання в шкільній практиці очевидна. Самостійна робота на будь-якому рівні має конкретну мету і відповідає навчальним можливостям школярів. Вона організовується так, щоб сприяти виробленню в учнів навичок та звичок до праці. Її виконання повинні викликати інтерес до навчання [2, с. 24]

Органічною складовою самостійної роботи є контроль і оцінювання її результатів. Вони можуть здійснюватись як на навчальних заняттях, так і в позаурочний час з оцінюванням усних відповідей і письмових робіт на індивідуальних та групових консультаціях. [2, с. 24] Навчальні завдання для організації самостійної роботи можуть бути спрямовані на ліквідацію прогалин у знаннях і навичках учнів, на підготовку до вивчення нового матеріалу, а також як такі, що даються для вдосконалення й поглиблення програми відповідно до здібностей і інтересів школярів.

Однією з форм контролю самостійної роботи учнів з біології є тестові завдання, які забезпечують об'єктивність і порівнянність досягнутих результатів учнів усебічність і справедливість оцінювання їх навчальної діяльності [3, с. 5]. Педагогічна практика дає підстави зробити висновок про те,

що такими тестами можуть бути тестові завдання з альтернативними відповідями. Їх доцільно розробляти для різних груп учнів в залежності від рівня їх навчальних досягнень. Приклад такого завдання подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Визначте основні властивості ферментів:

Твердження	Так	Ні
ферменти - біологічні каталізатори		
кожен фермент каталізує певну хімічну реакцію		
фермент – це простий або складний вуглеводень		
ферменти діють тільки при певній температурі		
активність ферментів проявляється тільки у кислому середовищі		
з підвищенням температури тіла понад 38 градусів, активність ферментів зростає		
всі процеси метаболізму і катаболізму відбуваються за рахунок ферментів		

Завдання такого типу доцільно використовувати для поточного, формувального та тематичного оцінювання. При цьому реалізуються навчальна та розвиваюча функції тестового контролю.

Коли є необхідність самостійно вивчати певну тему важливо до альтернативних «так» чи «ні» додати «не вистачає даних» (таблиця 2).

Таблиця 2

Уважно опрацюйте тему "Кишквопорожнинні, їх особливості та середовище існування" та оберіть правильні відповіді.

Твердження	Так	Ні	Не вистачає даних
всі кишквопорожнинні мешкають в солоних водоймах			
кишквопорожнинні - багатоклітинні тварини			
для кишквопорожнинних характерна радіальна симетрія			
тіло кишквопорожнинних тришарове			
кишквопорожнинні мають надзвичайну здатність до регенерації			
предками кишквопорожнинних були представники типу Губки			
представники типу кишквопорожнинні живляться як рослинною так і тваринною їжею			
у процесі регенерації приймають участь особливі клітини тіла кишквопорожнинних			
тіло кишквопорожнинних складається зі спеціалізованих клітин			

Педагогічна практика свідчить, що виконання таких тестових завдань для самостійної роботи є цікавими для учнів. Особливо якщо їм приходится працювати з науковою літературою з біології.

Отже, самостійна робота з біології являє собою, з одного боку, навчальне завдання, з другого – форму вираження відповідної діяльності: запам'ятовування, мислення, творчої уяви при виконанні учнем навчального завдання, яке в кінцевому результаті приводить його або до отримання нових знань, або до поглиблення та розширення сфери застосування вже здобутих. [2. с, 24]. Оцінювання результатів самостійної навчальної діяльності школярів за допомогою тестової форми завдань є найбільш оптимальним.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія освіти, гол. редактор В.Г. Кремень, АПН України.- К.Юрінком Інтер.2008.С.803
2. Федоренко В.П. Самостійна робота учнів як спосіб адаптації до професійної діяльності в сучасному світі, 2013, с.24. Електронна версія.
3. Тестові технології оцінювання компетентності учнів: посібник. За ред. Ляшенка О.І., Жука Ю.О.,К.Видавничий дім «Сам». 2017, 128с.